

Izhaja vsak četrtek.
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželno.“

Naročnino sprejema vred.
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 27.

V Mariboru 7. julija 1870.

Tečaj IV.

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Dalje.)

Dr. Klemenčič je govoril tako-le: Človeštvo mora napredovati, in če se tudi včasih na videz kaže, kakor da bi vse šlo rakovo pot, na enkrat se vendar razsvetli temna noč in sijajno zmaga ideja napredka. Vsak čas, vsako stoletje skoro ima svoje posebne misli ali ideje, ktere po malem rastejo in se razširjajo, da končno prešinejo vse narode in jih navdušujejo k veličanskim delom, kterim že se čudi ves poznej svet. Taka ideja je bila pred 1800 leti krščanstva, ktero je še zdaj podlaga vsega napredka, taka ideja je zdaj narodnost.

V starih časih so Egipčani, Rimljani, Grki in vsi izobraženi narodi ponosni bili na svoj rod in imenovali vse druge barbore, to je sirove. Pri nas pa se je še le v začetku tega stoletja začela vkoreninjati ideja narodnosti, in zadnja leta je vendar že močno rastla, tako, da je zdaj glavna moč pri vseh premembah starega evropskega reda. Ideja narodnosti je zjediniła Italijane in Madjare. Vsi ljudje, ki jednak jezik govorijo, spoznavajo se kot sinovi ene matere, ljubijo, spoštujejo in branijo svoj jezik; stojijo eden za vse, vsi za enega, in kar se enemu udu nerado zgodi, čutijo vsi. Ni trdnejše in močnejše zveze med ljudmi, kakor je narodnost! Ali se je tedaj čuditi, če se ta nepremakljiva moč tudi v srcih slovenskega naroda giblje in mogočno razvija? Ali raztrpani smo, in ptujci so naši gospodi. Zavolj tega vsi rodoljubi pripoznavajo, da se moramo združiti, če hočemo rešiti našo narodnost, silnega poptujčevanja in pospešiti blagostanje celega naroda. Ta uredba ne bi bila samo nam koristna, temoč tudi vladi. Vlada bi si namreč prihranila mnogo stroškov, ker bi namesto pet potrebovala le samo eno deželno poglavarstvo, napravila pa bi si tudi močno trdnjavo zoper nevarno povečanje italijanskega kraljestva, ker bi stalo na meji 1 1/2 milijon že od nekdanj cesarju najzvestejših združenih Slovencev. Da bi tako združenje bilo neizmerno koristno za ves slovenski narod, ni treba posebno dokazovati. Poglejmo samo na štajarske Slovence. Mi plačamo deželne doklade vsako leto 36 kr. od gold. neposrednega davka, tedaj vsako leto vsi skup blizo 600,000 gold. Ves ta denar potuje v nemški Gradec. Koliko pa mislite, da se od teh sto in sto tavitent gold. porabi za slovensko Štajarsko, n. pr. za ceste, šole in druge naprave. Gotovo niti ni toliko jezer, kolikor mi sto jezer pošiljamo v Gradec.

Če bi mi štajarski Slovenci za se gospodarili s tem denarjem, in se temu prirajali dohodki slatinskih in dobrnskih toplic, ktere so deželne in ktere bi pri razdelitvi deželnega premoženja morale ostati lastnina Slovencev. Z vsemi temi dohodki bi lahko skrbeli za vse potrebne naprave, za dobre šole in ceste; napravili bi si lahko realke in gospodarske šole, ktero nam že 8 let odrekuje graški deželni zbor. Po odbitih vseh stroških bi še ostal lep denar tako, da bi ne bilo treba leto za letom plačevati 36 kr. od gold. deželnega priklada.

Tudi so potrebe slovenskega Štajarja vse drugačne kakor nemškega, ljudje in zemlja so si različni; z vsemi drugimi Slovenci pa smo enega naroda, govorimo eden jezik; kterega vsi razumemo. Že zdaj imamo dosta skupnih slo-

venskih zadev, in če smo tudi še zmirom razdrobljeni, vendar se čutimo Slovence in težko čakamo dneva, da bodemo tudi v resnici združeni v eno deželo pod slavnim habsburškim geslom.

In prišel bo ta dan, če smo le zložni in delavni, če nismo strabljevci, ampak kot pravi močje, to, kar za dobro spoznamo, tudi zagovarjamo, branimo očitno pred celim svetom brez straha in neprestano tirjamo. Živela združena Slovenija! Na to je g. predsednik še pristavil neke besede o koristi združenju vseh Slovencev in ko je rekel, kteri so za to, da naj se zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino „Slovenija“, so vsi nazoči glasovali za to in klicali „Živela Slovenija“.

(Dalje.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca julija.

V hiši in dvoru. Ogršica se mora obračati in mlatiti, na gnoj marljivo napeljevati ali vlivati gnojnice; zrnje se mora premetati.

V hlevu. Živini, ki težko vozi, se mora pokladati več krme, na poletna jagnjeta se mora paziti; jagnjeta se ne smejo spuščati na vroče solnce.

Na vrtu za zelenje. Na grede, ktere so se izpraznile, se mora sejati jesensko žolto korenje (mrkva) repa, salata endivija, špinača, zimska salata in retkva, okopavati se mora vse prav marljivo, dišavne trave se morajo, prej ko začnejo popolnoma cvesti, porezati in v senci posušiti.

V sadovnjaku. Prav soknati divjaki se morajo okulirati, posebno če že imajo prav zrele oči; rudeče in bodeče grozdjiče se naj obreže in okulira. Po okuliranih drevescih se mora popustiti obvez.

V vinogradu. Druga kop se mora dovršiti, vezanje se začne, plevel se naj marljivo iztrga, trsom se lahko vrhi odtrgajo. Če je kolje razmajano ali podrto, se mora spet postaviti; trtini črviči se morajo marljivo pobirati in pokončati.

V hmelniku. Ta mesec se mora hmel drugokrat okopati in dobro osipati, hmelinje privezati in spodnje mladike odtrgati, koristno je tudi, če se štiri čevlje visoko od zemlje vse perje potrga.

Na polju. Žetva zimskega žita in ogršice se začne, rani krompir se koplje, kositev se konča, lucerna se že lahko drugokrat kosi, koruza (turšica) in krompir se mora okopati in osipati, lan in konoplje se morajo pleti. Detelja za seme se naj pokosi. Za prihodnje sejanje ogršice se naj njive pripravljajo.

Na senokošah. Na pokošene senokoše se mora marljivo voda napeljavati.

Pri ulnjaku. Roji, ki se proti koncu tega meseca spuščajo, nimajo velike vrednosti, zato je bolje, če se rojenje celo brani. Prenašajo se bčele v kraje, ker najdejo več paš. Prepolni panje se morajo podložiti.

Pri ribnikih. Ribniki se morajo iztrebiti, in če je velika vročina, se mora črstva voda v nje napeljati.

V logu. Strugice se morajo iztrebiti in če je potreba nove napraviti. Drevesni kebrji in črvi se morajo pokončevati, drevesnice zalivati. — Smola se naj dela.

Lo v. Mlade divje race strelaj in brani polje velike zverjadi.

Umni sadjorejec.

Oskrbovanje dreves v sadnem vrtu.

Da se bodo zasajena drevesa rada prijela, veselo rastla in kmalo rodila, ne zadostuje, da se jim takrat, ko se sadijo, okoli korenin dobre prsti potrosi, temuč jih je treba o suhi zalivati in sicer s kako lužo ali na solncu z nekoliko pregreto vodo, in to po leti zvečer. V obče v prvem letu presajeno drevo malo mladik požene, ker svojo moč bolj na korenine obrne, da se prime in v zemlji vraste; zato se mora prvo in drugo leto posebno skrbno okopavati bolj po vrhu, da se korenine ne ranijo, in da skorje zemlja imela ne bo, ter več rodovitnosti iz zraka na se vleči zamore. Potlej še tudi jako hasne okopavanje drevesom, in se to z velikim pridom ponavlja, vzlasi če se jim še gnoj prideva, namreč dobre prsti, ali starega dobro zgnjitega gnoja, kakor sprstedenih plev ali plevnjaka, trobladi, čresla, cestnega blata ali zmešanice, komposta itd. Tudi tekoči gnoj drevesom zlo tekne, ki se napravi iz gnojnice, kravjeka in z vodo stanjša. Gnoji se ondi okoli drevesa, kder male koreninice živeža iščejo, tako dalječ, kakor veje drevesa sežejo. Pri tistih drevesih se tako gnojenje vsako leto ponavlja, ktera slabo rastejo, dokler v popolno moč ne stopijo.

Trebenje in obrezovanje.

Najboljši čas je drevesa obrezovati in trebiti zgodaj v spomladi, ko mraz neha, meseca februarja ali svečana; to učini, da bo drevo lepšega lica ali podobe, nagleje rasti in veče rodovitnosti. Zato se morajo pri presajenem drevesu vse tiste veje in mladike gladko od debela odrezati, ktere lepo postavijo drevesa kazijo, ali ga v rasti pridržavajo, ali so suhe in bolehnne; posebno pa se mu po vrhu veje, katerih naj bo 4 do 5, in ena tih v sredi če je mogoče, do 6 ali 8 popkov prikrajšajo, da bo vrh potlej lep, zračen in visoke smrekine ali piramidne ali okrogle podobe, kar posebno jablanam koristi, da se veje preveč k tlam ne pobesijo, kadar obilno sadja imajo.

Dalje morajo veje in korenine v pravi primeri biti. Če ima toraj drevo slabe korenine, se tudi slabo razrašuje. Takemu drevesu je treba na blizo vse veje po vrhu prikrajšati; pri koreninah pa s okopavanjem in gnojem pomagati. Ako pa ima drevo veliko korenin, bo le močno na les gnalo, mnoge in močne mladike storilo, se preveč obrastlo in zgoštilo po vrhu, sadu pa ne bo rodilo. Takemu drevesu se ena ali dve korenini posekate, da po tem manje v mladike žene, več pa sadnih popkov nastavlja.

Po takem se lahko vé, kaj je treba obrezati, kaj ne. Sploh pa naj se po mladem drevescu do vrha vsi izrastki porežejo in popki z nohtom poščipajo; take rane se kmalo zacelijo in zarastejo. Če ima drevesni vrh pregoste veje, se jih nekaj izreže, da bo solnce vse veje lahko grelo. Tako tudi, če ktera veja navskriž raste, da se na druge naslanja, se odreže; potem vse objedene ali poškodovane veje, ali ktere se navzdol ravna in pobešajo, ali nič prida ne kažejo; vse take veje se odrežejo. Ravno tako se morajo tudi stara drevesa vsako leto otrebiti, da nam bodo sadu donajala. Pri tih se toraj tudi vse nalomljene ali poškodovane in pregoste veje tik debela odrežejo ali odžagajo; timveč pa, če so suhe. Dalje gre iztrebiti vse nerodovitne, vodene šibice, pri necepljenih češpljah ali slivah, troje in take mladike, ktere so najbolj v senci; tudi mah naj se po drevesih in stara skorja po deblih odreže. Vse rane, ktere so se učinile z obrezovanjem drevesu, se morajo skrbno z drevnim mazilom zamazati, da se ne začno sušiti in trohneti.

Pri češpljah, višnjah in marelicah ni tolike skrbi; ta plemena se le dve do tri leta tako oskrbavajo, kakor je prej povedano. Kostanj, črešnje in orehi pa še veliko manj vzokujejo opravila. Kar se tiče majhnih, nizkih dreves ali pritlikovcev, ni nič posebnega z njimi opravljati, razun kar se pri drugih drevesih izvršuje. Z obrezovanjem se silijo, da nizke ostanejo, in tako podobo obvarujejo, kakoršna se komu zljubi: ali s piramidnim ali okroglim vrhom, ali pa tudi z razpeljanimi vejami kakor brajde pri stenah. (Dalje.)

Zdravilske stvari.

Neke bolezni in grde navade.

Pod tim naslovom bode „Slov. Gospodar“ popisoval grde bolezni in navade in tudi priporočal pomočke zoper nje, posebno pa domača zdravila, tako, da si bodo častiti bralci v takih boleznih in napakah sami lahko pomagali in sicer s prav majbnimi stroški.

Govorilo se bode posebno o neprijetnem duhu iz ust, nosa, uh, od nog, o slabem vidu in sluhu, o kurjih okih o bradavicah, grdih nohtih, ozebljini itd. in se bode povedalo, kako se take bolezni najlože in najbitreje odpravijo tudi z domačimi zdravili.

Redko se nahaja odrašen človek, ki nebi imel kake napake, ktera ni samo njemu samemu neugodna, temuč tudi drugim ljudem, ki z njim občujejo. Marsikteri pa niti ne vé, da ima kako grdo navado ali napako in se še čudi, če drugi ljudje zastran take napake nočejo ali celo ne morejo z njim občevati, in če mu kdo iz prijateljstva pové, da ima to ali to neugodno navado, se mu zameri, reče se mu, da je neobtesan in celo nepriatelj.

Dragi bralci, prečitajte tedaj ta spis prav pazljivo in izprašujte potem sami sebe, ali inate morebiti tudi ktero grdo napako in navado, zastran ktere se vas drugi ljudje ogibljejo, in če ktero najdete, jo skusite po mogočnosti odpraviti. Tudi starišem moram tukaj povedati, da, če imajo kteri slabo odrejene otroke, jih naj ne kregajo v društvu, ker to je tudi za druge ljudi zlo neugodna navada.

I. Našemu volhu je zlo neprijeten smrad, ki pride iz gnjilobe trdih ali tekočih stvari, kakor n. pr.: smrdljivi pot, tok iz nosa ali ušes, smrdeča sapa itd.

1. Smrad iz ust (smrdeča sapa) pride skoraj vsikdar od mesenih ostankov med zobmi, če odrajtamo neprijetno dišavo od potrošenih jedil, ktere imajo neugodni duh, kakor stari sir, čebul, česnik, bren, tabak itd. Taki smrad iz ust od mesenih ostankov med zobmi se lahko odpravi, če se ostanki odstranijo in usta dobro izperejo. Smrad od izjednih zobov pa se lahko odpravi, če se usta z malo krtačico za zobe dobro izperejo, posebno pa, če se krtačica pomoči v kako tekočino, v kateri se nahaja nekoliko alkohola ali etera (s kelonjsko vodo) ali pa če se razdeli v vodi nekoliko mangansko kiselega kalija — magansaueres kali — in se v tako vodo pomoči krtačica za zobe in se z njo zobi dobro izperejo. (Dalje.)

Dopis.

V Mariboru 30. junija. Naj razglasi „Slov. Gosp.“ par vrstic iz prijateljskega pisma, ktereja je dobil vaš dnešnji dopisnik iz Slovenograškega okraja od svojega visoko cenjenega prijatelja. Ta mu med drugim to-le piše: „Brez katoliškega političkega društva bi bili tukaj težko zmagali, ali vsaj ne tako sijajno. Na dan volitve je bil ves Slovenji Gradec po koncu za — Lohningerja (Ravno kakor Maribor za dvojico: Brandstetter-Seidl). Na vsakega kmečkega volileca so prežali, kakor zlodej na dušo, pa vse zastonj; vsaka beseda je odletela, kakor bob ob steni. Naši možje so bili zares kakor skala, ne eden naših ni odstopil. Kar je Lohninger glasov dobil, dobil jih je od Marnberžanov. Iz našega okraja sta samo dva Lohningerju glas dala, in ta dva sta nemčurja od maternega mleka, na-nja se nismo nikdar zanašali.“

Posebno so se duhovniki hvalevredno obnašali; skoraj v vsaki fari so se dali za volilne može voliti, ali so pa skrbeli da so se zanesljivi možje izvolili. Da nebi kteri bolj omahljiv ob času skušnjave odstopil in tako pravice izdal, so šli nekteri duhovniki z volileci do volilnega bojišča. Samih duhovnikov bilo je šestnajst volilcev, ki se niso vsilili ljudem, ampak so bili naprošeni, da se naj dadó voliti za volilne može. — Prepričali smo se pri tej volitvi, koliko vpliva da imajo duhovniki pri ljudeh, ako o pravem času besedo spregovoré. Ako se bomo vsikdar in povsod tako čvrsto gibali, kakor pri tej volitvi, nas lažiliberalizem ne bode nikdar spodrnil.“

Tako je bilo v Slovenjegraškem volilnem okraju, v katerem ni veliko menj nezmerniših nemčurjev, kakor v mariborskem okraju. Oni so vendar zmogli, a mi ne! Zakaj ne?